МАЛИ КОРАЦИ ЗА ВЕЛИКЕ ПРОМЕНЕ

Mala škola ekologije

Šta je ekologija?

Ekologija je zasebna nauka koja se razvila kao grana biologije - nauke o živom svetu oko nas. Ekologija je nauka koja proučava ne samo razne žive organizme, već i okolinu u kojoj žive - mesto u prirodi koje nastanjuju i druge prirodne faktore koji ih okružuju. Na primer, ekolozi ne proučavaju samo ribe, već i vodu, izloženost sunčevoj svetlosti, obilnost hrane i sve druge faktore koji mogu uticati na ribe u određenom mestu koje nastanjuju (tzv. staništu) tokom njihovog života

Šta su to ekosistemi?

Ekosistemi predstavljaju određena područja koja ekolozi proučavaju. Ekosistem može biti veoma mali (kao na primer, obična bara) i veoma veliki (kao na primer, ceo Atlantski okean). Pod ekosistemom se podrazumeva svaki živi organizam i svaka neživa materija u toj oblasti, pa tako uključuje više manjih živih zajednica koje utiču jedna na drugu. U jednoj bari ekolozi mogu proučavati zemljište na njenom dnu, temperaturu, dubinu, sunčevu svetlost, atmosferski pritisak, uobičajene vremenske prilike, vetar i sl.To su neživi elementi ekosistema. Ekolozi proučavaju i sve žive organizme koji ga nastanjuju, njihove zajednice i međusobne odnose, tako da je proučavanje ekosistema veoma složen zadatak. Takođe, ekosistemi međusobno utiču jedni na druge - bara na obližnju reku, reka na obližnji grad, grad dalje na oblast, oblast na državu i tako dalje

Kako ekosistemi funkcionišu?

U prirodi ništa nije nepokretno. Ekosistemi su kao veliki živi organizmi koji se stalno kreću i menjaju - ne samo životinje, već i biljke i nežive materije, kao što su energija, hranljive tvari i sl. Sve u prirodi neprestano ili teče ili se pretvara u nešto drugo kroz ekosistem - bakterije u zemljištu stvaraju i prerađuju azot, biljke azot koriste za svoj rast i razvoj, dajući tako životinjama hranu, sunce neprestano zagreva ekosistem, on isparava, itd. Ekosistem je neprestano u pokretu i promeni, čak i kada se to ne može videti. Energija neprestano protiče kroz ekosistem, a materija kruži

Šta je biosfera?

Biosfera predstavlja skup svih živih ekosistema na Zemlji. Već smo napomenuli da ekosistemi međusobno utiču jedni na druge - to se posebno odnosi na žive ekosisteme, odnosno biosferu, gde je u savremeno doba najvažniji činilac čovek. Čovek svojim delovanjem poslednjih vekova civilizacije opasno ugrožava opstanak ostalih živih ekosistema, pa neki izumiru ili su na samoj granici potpunog nestanka sa lica Zemlje. Na primer, kada se u termoelektranama koristi ugalj kako bi se proizvodila struja, otpadne materije, otrovni gasovi i dim dižu se visoko u vazduh i kruže oko čitave planete! Na taj način, čovek utiče i na veoma udaljene ekosisteme sa kojima nije u direktnoj vezi, zapravo, utiče na celokupnu biosferu. Isto se dešava i kada ljudi koriste pesticide, otrovne boje i raspršivače i druge hemikalije - sve to odlazi u zemljište, koje reke spiraju i tako odnose otrovne materije do mora i okeana. One utiču na nenormalan razvoj određenih bakterija zbog kojih mnoge ribe uginu, a tada veće ribe nemaju dovoljno hrane, pa i one umiru. Ribolovci

nemaju više šta da love, pa se riba doprema iz drugih zemalja gde zbog toga moraju prekomerno loviti ribu. Na taj način, posledice su po Zemlju i čovecanstvo veoma snažne i opasne. Zemlja kao planeta je jedan veliki organizam gde se sve međusobno prožima i utiče jedno na drugo, pa i mnogi udaljeni delovi Zemlje trpe posledice zagađivanja nekog određenog predela.

Šta su biomi?

Ekosistem, kako smo već rekli, može biti veoma veliki, ali i veoma mali, pa tako možemo imati i ceo jedan ekosistem koji živi ispod omanjeg kamena! Ipak, ekolozi i naučnici su izdvojili određene tipove ekosistema na Zemlji - određene velike oblasti Zemljine površine koje podrazumevaju prisustvo određenih biljnih i životinjskih vrsta, određenu klimu i sl. Takve velike oblasti nazivaju se biomi, pa tako imamo biome kao što su tropske prašume, tropske savane, pustinje, šume, tundre, tajge, mediteranske šume, planinske vrhove, ledene bregove, itd... Mesta gde se biomi međusobno graniče, odnosno prelaze jedni u druge, nalazi se mešavina njihovih ekosistema koju nazivamo ekoton.

Šta sve utice i čini biom?

Faktori koji utiču na biom su sunčeva svetlost, voda, temperatura i vetar. Biljkama je neophodna svetlost da bi živele, a životinjama biljke da bi se prehranile. Gde ima puno sunčeve svetlosti uvek ima i puno biljaka ukoliko postoji dovoljno vlage. U neprohodnim prašumama postoje čak dva različita sveta koja različito zavise od sunčeve svetlosti - gornji sloj prašume gde ima obilja svetlosti i donji sloj gde je neprestani mrak, jer svetlost od gustine gornjih slojeva ne dopire do tla prašume. Ova dva sloja se u svemu gotovo potpuno razlikuju. Ekstremno niske ili visoke temperature otežavaju životne uslove u određenim biomima, kao na primer u pustinji ili na Severnom polu. Životinje mogu da se kreću i sele u potrazi za prijatnijom klimom, dok se biljke moraju prilagoditi uslovima ili u protivnom izumiru. Najvažniji faktor je svakako voda - većina ekosistema ima premalo ili previše vode, što se često menja i u toku godine (suše, poplave i sl.) Vetar deluje suprotno vodi - on isušuje ekosistem. Vetar je prisutan kod većine ekosistema, pri čemu je u onima gde je vetar veoma jak zemljište posebno tvrdo, a biljke i drveće niži i veoma razvijenog korenja.

Šta je populacija?

Populacija je grupa organizama iste vrste koja živi na određenom području. Više populacija unutar određenog područja koje međusobno utiču jedna na drugu čine zajednicu. Ekosistem zatim obuhvata sve zajednice živog sveta zajedno sa svim neživim faktorima i elementima na određenom području. Svi ekosistemi Zemlje dalje čine biosferu, koja obuhvata sve što smo pomenuli do sada - od najviših slojeva atmosfere do dna okeana!

Kako smo već rekli, ništa nije nepokretno, naprotiv - sve se menja i krece. Osnovni faktori koji utiču na brojnost neke populacije su rođenja jedinki, smrt, previše ili premalo prirodnih neprijatelja (grabljivaca), lepo ili loše vreme, prirodne nepogode, ekološke promene, izolacija, zaštita, seljenja, razna ograničenja i sl.

Lanac ishrane u prirodi predstavlja sistem živih organizama koji se hrane jedni drugima da bi opstali. Svaka karika tog lanca je od izuzetnog znacaja, jer od nje zavisi opstanak citavog lanca, odnosno celokupnog živog sveta. Biljke se nalaze na početku lanca ishrane - one su takozvani "proizvođači", jer uz pomoć sunčeve svetlosti i hranljivih materija iz zemljišta biljke stvaraju hranu od koje rastu i razvijaju se i taj proces se naziva "fotosinteza". Naredna karika u lancu su biljojedi - životinje koje se hrane biljnom hranom i oni su prvi "potrošaci" u lancu ishrane. Biljojedima se hrane mesojedi - sledeca karika u lancu ili tzv. "sekundarni potrošači". U nekim ekosistemima postoje i "tercijerni potrošači" koji se hrane i mesojedima i biljojedima, kao i "svaštojedi" - koji se hrane kako biljkama tako i životinjama svih vrsta (ljudi se smatraju "svaštojedima"). Poslednja karika lanca su "razgrađivači" - to su bakterije koje se hrane tkivima uginulih živih bića i drugim živim materijama, razgrađujući složene materije u proste koje zatim odlaze u zemljište da bi ih biljke ponovo iskoristile. Time oni zaokružuju ceo sistem.

Kako čovek može da zaštiti biosferu?

Svest o uništavanju i propadanju planete zbog čovekovog delovanja danas još uvek nije razvijena u svim zemljama podjednako, pogotovo ne u onim siromašnijim. Ipak, kako svaki čovek na određeni način utiče i na celokupnu planetu, potrebno je da se svako pobrine najpre o očuvanju svoje najbliže prirodne sredine. Danas su mnoge oblasti na Zemlji opustošene upravo čovekovom nebrigom. Ne dozvolimo da se to dešava barem u našoj okolini!

Упознајте људе

Људима је, потребан ваздух за дисање, храна за јело и начин да очувају своју телесну температуру. На нашој планети сада живи преко шест милијарди људи – има нас већ толико да озбиљно уништавамо Земљу и угрожавамо живи свет на њој.

Људи користе све више земљишта – претварају га у пољопривредна добра, граде путеве и куће. Фабрике троше све више струје, метала, дрва и хемикалија за производњу разних ствари, од сијалица до авиона.

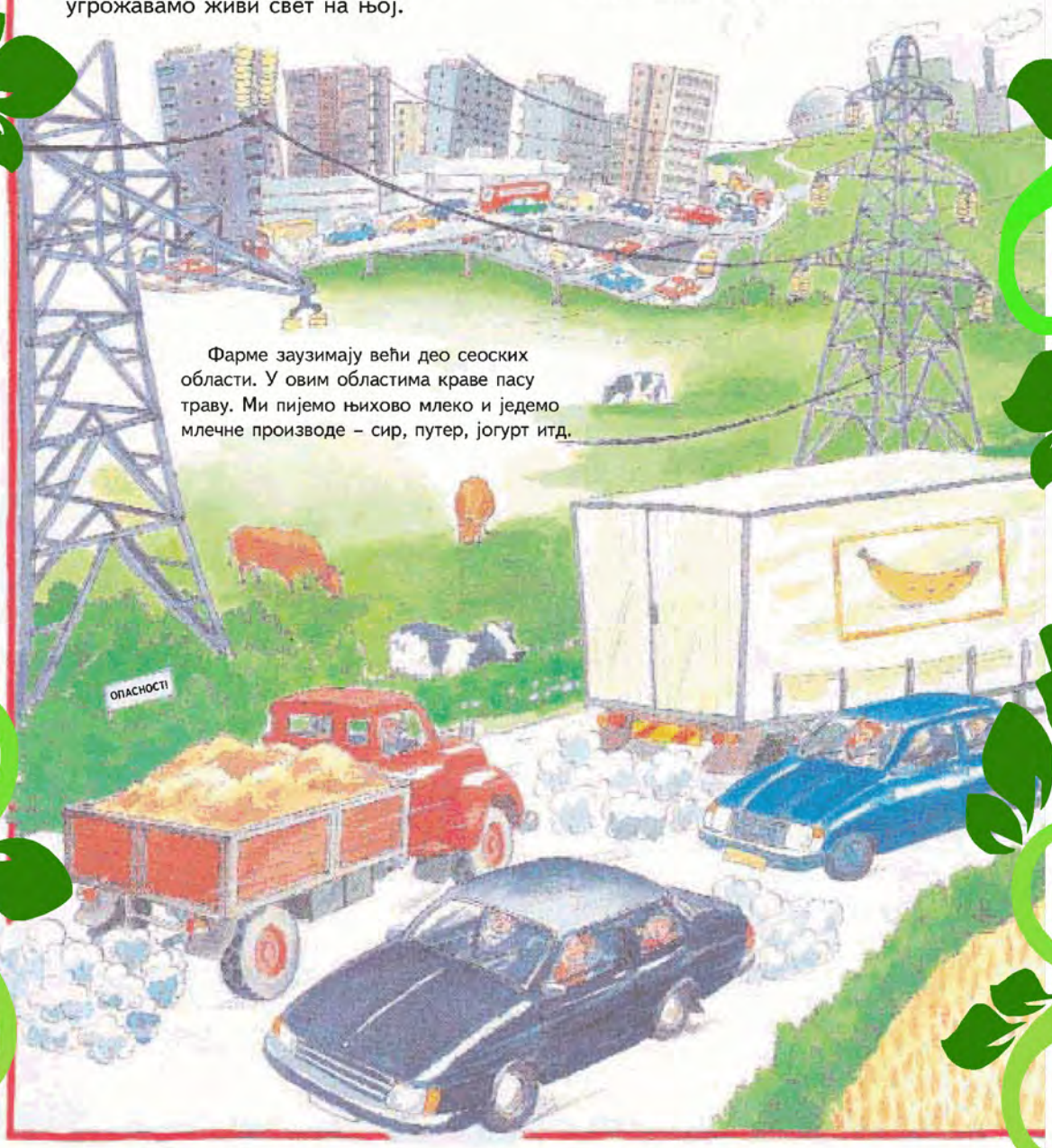

Фарме заузимају већи део сеоских области. У овим областима краве пасу траву. Ми пијемо њихово млеко и једемо млечне производе – сир, путер, јогурт итд.

Ове електране производе струју тако што сагоревају угаљ и нафту. Угаљ, гас и нафту узимамо из налазишта у земљи и једног дана ћемо их потпуно потрошити.

У фабрикама се праве ствари ко користимо: играчке, одећа, кола и трактори. Кад се њима не управља како треба, фабрике могу да испуне ваздух прљавим димом а реке прљавом водом.

Ови далеководи проводе струју до кућа, продавница, канцеларија и фабрика.

Кола превозе људе а камиони робу. Превозна средства су корисна, али троше гориво добијено из нафте и стварају гасове који загађују ваздух. Поред тога, бучна су, а путеви и места за паркирање возила заузимају пуно простора.

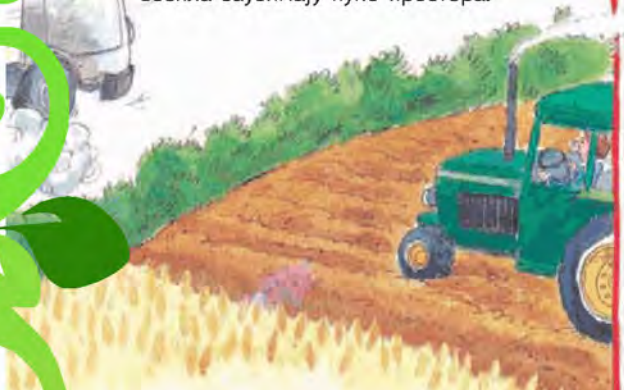

Од пшенице која расте на овом пољу добићемо брашно, а од њега ћемо правити хлеб, колаче, тестенину и друге врсте хране.

Шта је животна средина?

Животну средину чини све оно што нам је потребно да бисмо могли да живимо – чиста вода за пиће, прање и купање, простор за живот и кретање, свеж ваздух за дисање и храна за јело. Не бисмо могли да преживимо без биљака и животиња. Осим тога што доприносе настанку земљишта, пречишћавају воду и ваздух, оне нам дају сву нашу храну.

Шта је загађење?

Животиње, људи, биљке, кола и фабрике, сви производе отпад. То није проблем кад је количина отпада мала и кад може да се разложи тако да не шкоди земљишту, мору или ваздуху. Међутим, кад га има превише или садржи отровне материје, отпад загађује животну средину.

Вода

Чиста вода нам је потребна за пиће, кување, прање и купање. Кад је искористимо, бацамо је. Сваког дана много прљавштине и хемикалија одлази из наших домова, фабрика и фарми и улива се у реке и мора.

Станиште

Океани су станиште китова – простор у којем они живе. Наше станиште је читава планета. Користимо природна налазишта сировина* у Земљи. Сечемо шуме због дрва којима градимо фарме, куће, путеве и фабрике на земљи. Копамо руднике и каменоломе и дозвољавамо да наш отпад загађује тло, море и ваздух

* Природна богатства, ресурси.

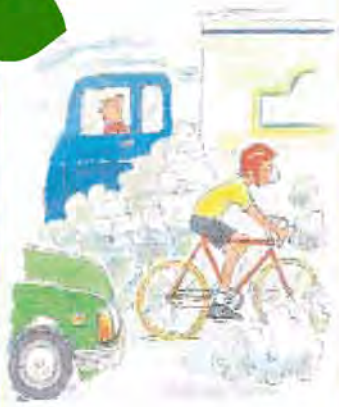

Ваздух

За дисање нам је потребан чист ваздух, као и китовима. Ваздух нас штити од штетних сунчевих зрака и спречава да се Земља прегреје или превише охлади.

Неке хемикалије које се користе у фрижидерима, лаковима и спрејевима, уништавају ваздух, а гасови из аутомобила и фабрика га загађују.

Живи свет

Помогли смо да се китови спасу од истребљења, али и даље, сваког дана више од 10 врста биљака и животиња престане да постоји. До 2050. године, више од милион врста биљака и животиња би могло да ишчезне. Већина ових биљака и животиња живи у тропским прашумама које расту у појасу око Екватора.

Енергија

Енергија покреће све на свету. Храна вам даје снагу да трчите и скачете. Кола и камионе покрећу бензин или нафта. Шпорети, пећи и многи други уређаји користе енергију гаса или струје, која се опет добија сагоревањем угља или нафте. Нафту, угаљ и гас добијамо из налазишта дубоко под земљом, али их непрестано трошимо и једног дана ће нестати.

Штедите воду тако што ћете се туширати уместо да се купате. Тако се штеди и енергија, јер се троши мање топле воде, а тиме и мање струје, гаса или нафте који су потребни да се вода загреје.

Користите мање сапуна и шампона. Мехурићи су лепи али штетни за животну средину.

Да ли знате?

• Свако од нас потроши око 45500 литара воде годишње, што је више него што стане у цистерну на камиону.

• Једна трећина ове воде одлази из водокотлића у клозетску шољу.

• Скоро половину воде која пада на Земљу као киша или снег, пре тога су људи већ користили. (Потребно је скоро 2000 година да се кап воде врати у исту чашу.)

Шта значи „биолошки разградљиво”?

Кад на јесен опадну милиони листова с дрвећа, ствара се много ђубрета. Међутим, тај отпад се биолошки разграђује. Лишће трули и полако нестаје у тлу, обогаћује га и чини здравим. Пластика се не распада, као ни већина хемијских средстава за чишћење, јер нису биолошки разградљиви. Биолошки неразградљив отпад остаје у тлу или води и загађује их.

У кухињи

Вероватно мислите да оно што радите у вашој кући не може да утиче на ваздух високо на небу, чак на 20 километара изнад ваших глава? У ствари, може. Кад се у термоелектранама сагоревају угаљ и нафта да би се произвела струја за вас, из њихових димњака излази на тоне дима и загађује ваздух.

B

Користите боце са спрејевима које не садрже супстанце које оштећују озон. Постоји знак за чуваре озона.

B **E**

Машину за прање суђа укључујте тек кад је потпуно напуните. Још боље, перите суђе ручно, у посуди или запушеној судопери, јер се тако троши мање воде.

E

Штедите енергију тако што ћете се топлије облачити а грејање подешавати на нижу температуру.

C

Замолите родитеље да користе биолошки разградљиво средство за прање суђа и да га троше што мање.

Штедите воду током сушних периода тако што ћете воду којом сте нешто испирали просути у башту. Сипајте је на тло а не на биљке.

Врата фрижидера отварајте што ређе и не држите их дуго отворена. Кад топао ваздух уђе унутра, потребна је додатна енергија да га поново охлади.

Потрудите се да ужину пакујете у кутије направљене од материјала који не оштећује озон. Питајте кад купујете!

Шта не оштећује озонски омотач?

На 20 км изнад површине Земље, налази се слој гаса који се зове озон. Захваљујући њему, већи део штетних сунчевих зрака не допире до нас. Међутим, у последње време, озонски омотач се истањио а на неким местима у њему су се појавиле огромне рупе.

Знамо да хемикалија звана фреон (CFSs), која се налази у фрижидерима, спрејевима и неким смесама за пластику, уништава озон. Фреон је гас, тако да лако доспева у ваздух. Спрејеви и паковања за које кажемо да *не оштећују озон*, или да су *чувари озона*, не садрже фреон. Срећом, данас је већина таква.

Ако имате стари фрижидер који користи фреон, поведите рачуна да га прописно одложите кад га будете мењали. Одаберите нови који не користи фреон.

Шта се баца у канту за ђубре?

Свакога дана бацамо огромне количине отпада. Људи у сиромашнијим земљама нису у прилици да баце шта било. Кад год могу, поправљају ствари и користе их поново.

С Е

Не бацајте конзерве, већ их скупљајте за рециклажу. Помоћу магнета можете да их разликујете – лимене конзерве се лепе за магнет а алуминијумске не. Кад се употребљени метал прерађује и користи више пута, троши се мање руда метала.

С Ж

Пронађите продавницу која ће поново употребити ваше празне кутије од јаја.

С Ж

Стару одећу и играчке дајте некоме, млађим пријатељима, продавницама половне одеће или је поклоните у добротворним акцијама. Веома старе памучне или вунене ствари могу да се искористе као крпе, да се рециклирају, или да се исецкају и ставе на гомилицу од које ће настати компост.

С Ж

Скупљајте старе новине за рециклажу. Папир се прави од дрвета, тако да кад чувате папир, чувате дрвеће и шуме. Старе часописе и стрипове поклоните некоме, или их однесите у библиотеку, болницу и зубарску чекаоницу.

С Е

Оперите и сачувајте пластичну амбалажу. Можете да је користите као кутије за држање разних ствари или саксије за цвеће.

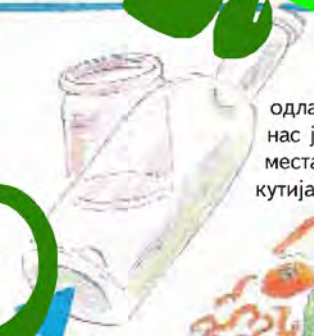

С

Стаклену амбалажу однесите на место за одлагање стакла. Пошто код нас још нема довољно таквих места, остављајте стакло у кутијама поред контејнера.

С Ж

Остатке од воћа и поврћа (љуске и огриске) ставите на гомилицу компоста. Користите компост који сте сами направили.

С Е

Чувајте пластичне кесе. Можете поново да их искористите за куповину или за облагање сандука. Пластика се углавном добија од нафте, тако да кад чувате пластичне ствари, штедите нафту.

Шта остаје у канти за ђубре?

Не остаје много тога – само пластични омоти, кесице од грицкалица, пластифициран картон (нпр. тетрапак) и кости.

Шта је рециклажа?

Папир се прави од дрвета. Конзерве се праве од метала. Пластични и акрилни материјали се праве од нафте. Сваки пут кад се произведу нове ствари, троше се залихе у Земљиним налазиштима. Међутим, папири и крпе могу да се рециклирају и од њих може да се прави нови папир, а од конзерви могу да се праве нови блокови метала. Дакле, рециклажа је припрема искоришћених материјала за поновну прераду.

Да ли знате?

- Потребно је између 50 и 100 година да израсте нова, квалитетна шума.
- Пре 200 година је 80% Србије било под шумама, а сада је само 30%.
- Већина породица у развијеним земљама годишње баца око 40 кг отпада од пластике. Пластичне ствари углавном могу да се рециклирају.
- У Београду се дневно одбаци око 1200 тона отпада.
- Рециклажа у Србији је мања од 5%.

Направите сами

Направите сопствену кутију за скупљање флаша, корпу за новине и кутију за конзерве

Подстакните своју породицу да рециклира боце, конзерве и новине, тако што ћете направити посебне кутије за скупљање и сортирање те врсте отпада.

1. Употребите картонску кутију са преградама, довољно велику и јаку да у њу стане 10 –12 флаша.

2. Исцртајте или украсите спољну страну преграда и тако обележите шта се ставља у коју преграду. На кутију за конзерве можете да залепите етикете с конзерви. Одвојите један део за алуминијумске и један за лимене конзерве.

Направите домаћи компост

Замолите родитеље да од покошене траве и другог баштенског отпада направе гомилицу за компост.

1. Скупите оно што остане кад се ољушти поврће и воће и додајте гомилици компоста.
2. Кад састојци иструле, ствара се компост. Оставите све да стоји око 6 месеци, док се не распадне и претвори у плодно земљиште. Знаћете да је компост готов кад буде мирисао као мокра земља.

Направите сами

Направите сопствену кутију за скупљање флаша, корпу за новине и кутију за конзерве

Подстакните своју породицу да рециклира боце, конзерве и новине, тако што ћете направити посебне кутије за скупљање и сортирање те врсте отпада.

1. Употребите картонску кутију са преградама, довољно велику и јаку да у њу стане 10 –12 флаша.

2. Исцртајте или украсите спољну страну преграда и тако обележите шта се ставља у коју преграду. На кутију за конзерве можете да залепите етикете с конзерви. Одвојте један део за алуминијумске и један за лимене конзерве.

Направите домаћи компост

Замолите родитеље да од покошене траве и другог баштенског отпада направе гомилицу за компост.

1. Скупите оно што остане кад се ољушти поврће и воће и додајте гомилици компоста.
2. Кад састојци иструле, ствара се компост. Оставите све да стоји око 6 месеци, док се не распадне и претвори у плодно земљиште. Знаћете да је компост готов кад буде мирисао као мокра земља.

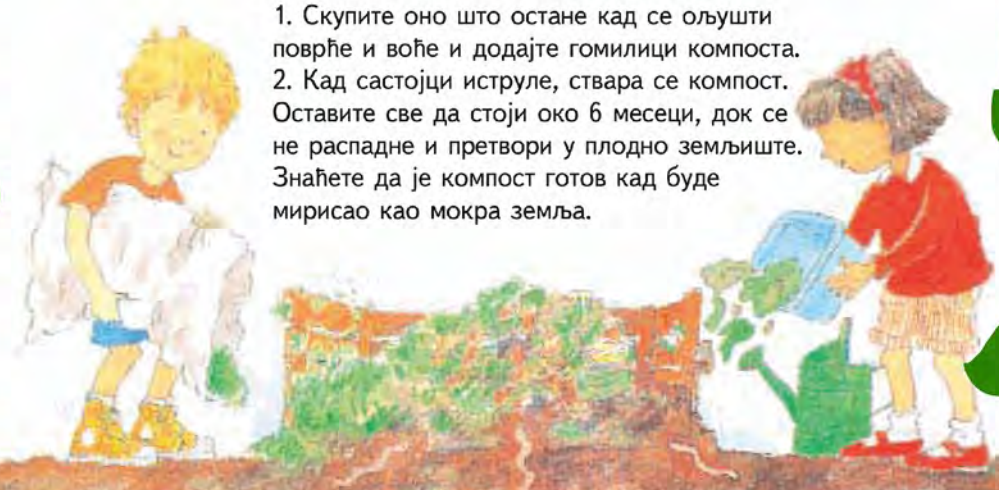

Ekološki bonton

12 pravila za lepo ponašanje u prirodi i okolini, u našoj životnoj sredini

1. Smeće bacaj u kantu ili kontejner i, ako si u mogućnosti papir, staklo i metal odloži u za to ž predviđene kontejnere! Tako ćeš omogućiti njihovu ponovnu upotrebu i smanjiti količinu otpada.

2. Dok si u kolima, ne bacaj smeće i pikavce kroz prozor nego ga skupi i odloži u kantu po izlasku iz kola.

3. Žvaku ne bacaj na ulicu nego stavi u papirić pa baci u kantu! Pored toga što eliminišeš lošu naviku, smanjuješ i ružnoću naših ulica koje su već prepune zalepljenih žvakaćih guma.

4. Ako već moraš da pušiš, nemoj to da radiš u zatvorenim prostorijama da ne bi smetao onima koji ne puše, a pikavac obavezno baci u kantu za smeće, a ne na ulicu! Prošetaj ulicom bilo kog grada u Evropi, videćeš da su one besprekorno čiste.

5. Kad ideš u kupovinu ne uzimaj plastične kese nego nosi platnenu torbu. Plastične kese uglavnom završe na krošnjama drveća ili deponijama, a vreme potrebno da se razloži jedna kesa iznosi i oko milion godina.

6. Namirnice kupuj sveže i bez ambalaže. Time smanjuješ količinu ambalažnog otpada koga je sve više. Ako već kupiš proizvode zapakovane u ambalaži, trudi se da to budu što veća pakovanja robe sa što manje ambalaže, a plastičnu ambalažu i konzerve odnesi na mesta za njihov otkup. Ovi materijali se prirodno razlažu dosta dugo s toga njihovo gomilanje u prirodi predstavlja ozbiljan problem.

7. Iskoristi obe strane papira (za pisanje, štampanje) pre nego što se odlučiš da ga baciš. Za proizvodnju jedne tone papira potrebno je poseći dva stabla utrošiti 240 000 litara vode i 4.700 kilovati! Od starih novina i drugog neplastificiranog papira lako se pravi reciklirani papir pri čemu je ušteda energije oko 70 odsto. Na ovaj način štediš naše šume, vodu i struju.

8. Gasi svetla i izbegavaj „stand by". Uređaji na „stand by" troše čak i do 70 odsto energije. Kada ih ne koristite, isključite ih iz struje. Kupuj štedljive fluorescentne sijalice. Traju 15 puta duže od običnih i troše četvrtinu manje struje da bi dale istu količinu svetla. Tako štediš novac (a i našu planetu).

9. Kada pereš veš ili sudove, prvo napuni mašinu. Uključuj kraće programe i peri po jeftinoj struji. Ekonomično koristi deterdžente. Oni sadrže materije koje zagađuju naše vodotokove i ugrožavaju opstanak živih organizama.

10. Trudi se da što više ideš peške ili biciklom. Ako već moraš da ideš automobilom, koristi vozila na ekološka goriva – plin i ekodizel – i ponudi se da povezeš komšije ili prijatelje. Sagorevanjem goriva oslobađa se oko 2,5 kilograma ugljen-dioksida po litri goriva i doprinosiš povećanju efekta staklene bašte, odnosno klimatskih promena. Posebno, ne koristi olovni benzin, zbog uticaja produkata sagorevanja na zdravlje.

11. Ako imaš baštu organski otpad kompostiraj! Kompostiranje je proces u kome dolazi do razgradnje vlažne, čvrste organske materije pomoću mikroorganizama i pod kontrolisanim uslovima. Ovako pored manje količine smeća koje ćeš baciti u kontejner dobijaš i plodno đubrivo kojim možeš pospešiti rast biljaka.

12. Zasadi drvo! Drveća su pluća naše planete, ona vezuju ugljen-dioksid, proizvode kiseonik i utiču na smanjenje buke koja predstavlja veliki problem gradskih ulica.

Budite zdravi, veseli, volite ljude oko sebe i čuvajte svoju okolinu!

EKOLOSKA AZBUKA

A – Anđelka voli zdravu hranu.
B – Bubašvabe ne treba gajiti u stanu.
V– Voda je izvor zdravlja i života.
G – Gukanje golubova prava je lepota.
D – Dim zagađuje i truje sredinu.
Đ – Đorđe čuva svoju okolinu.
E – Ekologija je najlepša nauka.
Ž – Željna sam tišine, smeta mi buka.
Z – Zimske padavine uništavaju bacile.
I – Izdanci pšenice ispod snega vire.
J – Jednu jabuku pojedi svaki dan.
K – Kad je vazduh čist imaš miran san.
L – Lekovite biljke treba sakupljati.
LJ – LJubav ti priroda višestruko vrati.
M – Moja mama smeće propisno odlaže.
N – Nanin čaj kod bolova pomaže.
NJ – NJive ne treba prskati otrovima.
O – Oko moje uživa u zelenim borovima.
P – Ptice mnogo vole vazduh i slobodu.
R – Ribama moramo sačuvati vodu.
S – Sunce su milo oštetili ljudi.
T – Treba ga čuvati da nam ne naudi.
Ć – Ćukovi vole šumicu i gaj.
U – U selu svakom pravi je raj.
F – Fenjere svoje svici rado pale.
H – Hranu treba sačuvati za potomke male.
C – Cveće je lepo baš kao i deca.
Č – Čoveku je priroda od svega preča.

DŽ – DŽemperi se prave od ovčije vune.

Š – Šume treba da su svakog dana pune.

KTjS

KOALICIJA ZA TRANSPARENTNOST JUGA SRBIJE

1207 ВРАЊЕ 1878

1093